

Iranian Scientific Association
of Public Administration

University of
Sistan and Baluchestan

Designing a Model for the Implementation of Digital Governance in Iranian Public Sector Organizations Using a Meta-Synthesis Approach

Mansour Yaghoobi¹ | Asma Salehi Nodez²

¹ Department of Architecture, Zah.C., Islamic Azad University, Zahedan, Iran.
Mansouryaghoobi0@gmail.com.

² Corresponding author, Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. E-mail: salehi_asma@pgs.usb.ac.ir.

Abstract:

Given the rapid advancement of technology and the widespread expansion of information and communication technologies across all sectors, the digitalization of society has become a strategic priority for most governments. In fact, each government, in pursuit of growth and development, is inevitably compelled to follow this path. Accordingly, the present study aims to propose a model for establishing digital governance in Iranian public sector organizations, based on a systematic review and meta-synthesis of relevant academic literature. To this end, after searching scientific databases within the time frame of 2020 to 2025, a total of 33 articles were selected, and their related components and codes were extracted. The findings of the study indicate that the establishment of digital governance requires key components such as electronic information dissemination, electronic participation, online services, a proper legal framework, a clear governmental vision regarding ICT, and the effective utilization of ICT by the government.

Keywords: Governance, Digital governance, Government organizations, Meta-synthesis.

Article type: Research

Cite this article: M. Yaghoobi and A. Salehi Nodez (2026). Designing a Model for the Implementation of Digital Governance in Iranian Public Sector Organizations Using a Meta-Synthesis Approach. *Governance and Development Journal*, 6 (1), 135-152.

DOI: 10.22111/jipaa.2025.52061.1051.

Received: 18.05.2025

Revised: 16.08.2025

Accepted: 30.10.2025

Published: 05.04.2026

© The Author(s)

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

دانشگاه سیستان و بلوچستان

حکمرانی و توسعه

شماره ۱، ۳۴۶۱-۲۷۸۳

Homepage: www.jipaa.ir

الجامعة علمية
مديرية دولتهمايون

طراحی الگوی استقرار حکمرانی دیجیتال در سازمان های دولتی ایران با رویکرد فراترکیب

منصور یعقوبی^۱ | اسماء صالحی نودز^۲

^۱. دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری دانشکده فنی و مهندسی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. رایانامه: Mansouryaghooobi0@gmail.com.

^۲. نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

رایانامه: salehi_asma@pgs.usb.ac.ir.

چکیده	اطلاعات مقاله
با توجه افزایش سرعت تکنولوژی و گسترش فناوری اطلاعات در همه زمینه‌ها، دیجیتالی شدن جامعه در دستور کار اغلب دولت‌ها قرار گرفته است و به نوعی هر دولت در جهت رشد و توسعه خود ناگزیر از پیمودن این مسیر است. از این رو پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی استقرار حکمرانی دیجیتال در سازمان‌های دولتی ایران مبتنی بر مرور نظام مند مقالات و تحلیل آنها با استفاده از روش فراترکیب انجام شده است. بدین منظور پس از جستجو در پایگاه داده‌های اطلاعاتی در محدوده زمانی ۱۴۰۴-۱۳۹۹، در نهایت ۳۳ مقاله انتخاب و مولفه‌ها و کدهای مربوطه استخراج گردید. براساس یافته‌های تحقیق استقرار حکمرانی دیجیتال نیازمند وجود اطلاع رسانی الکترونیکی، مشارکت الکترونیکی، خدمات آنلاین، چارچوب قانونی، چشم انداز دولت و ICT و بهره گیری دولت از ICT می باشد.	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۸</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۵/۲۵</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۸</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۱/۱۶</p> <p>کلیدواژه‌ها: حکمرانی، حکمرانی دیجیتال، سازمان دولتی، فراترکیب.</p>

مقدمه

حکمرانی و عبارتی چگونگی حکومت کردن همواره مورد توجه اندیشمندان سیاسی و جامعه شناسان بوده است. رهبران و مسئولان سیاسی همواره در تلاش برای افزایش کارآمدی نظام سیاسی خود هستند و هدف خود را از این تلاش افزایش رفاه شهروندان معرفی می‌کنند. همه حکومت‌ها مدعی هستند که بسترسازی و مفهوم سازی‌های آن‌ها منجر به بهسازی فردی، اجتماعی و نهادی خواهد شد (ساعی و روشن، ۱۳۸۹):

استاد: یعقوبی، منصور؛ صالحی نودز، اسماء (۱۴۰۵) "طراحی الگوی استقرار حکمرانی دیجیتال در سازمان‌های دولتی ایران با رویکرد فراترکیب"

DOI: 10.22111/JIPAA.2025.52061.1051

© نویسندگان

حکمرانی و توسعه، (۱) ۱۳۵-۱۵۲.

ناشر: دانشگاه سیستان و بلوچستان

۱۶۷). برای رسیدن به چنین اهدافی، شیوه‌های مختلف حکمرانی توسط حاکمان بکار گرفته شده و یا در طول زمان این شیوه‌ها متحول شده است (نوبری و یعقوبی، ۱۳۹۹: ۴۱) به طور کلی "تحول" به معنای تغییر از یک وضعیت به وضعیت دیگر است؛ وضعیت جدیدی که از لحاظ کیفی با وضعیت اولیه متفاوت می‌باشد (وسترمن و همکاران، ۲۰۱۴: ۱۱). تحول در ارتباط با مدل‌های حکمرانی به معنی تقلید از دیگر دولت‌ها نیست بلکه به مفهوم رشد کردن، غنی شدن و متبلور ساختن توانایی‌ها بوسیله تجربه، تدبیر و فناوری‌ها است. دولت‌ها نقش مهمی در ایجاد محیطی توانمند و فعال، اتخاذ نوآوری‌ها و بکارگیری فناوری‌های جدید ایفا می‌کنند. ایجاد محیطی پر جنب و جوش که در آن اطلاعات مفیدی برای کمک به اقشار مختلف جامعه جریان یافته‌است امکان تصمیم‌گیری بهتر را فراهم می‌کند. در عصر حاضر ستون‌های نگهدارنده کلیدی برای چنین محیطی شامل اطلاعات کافی و زیرساخت ارتباطی، سواد دیجیتالی و پرورش نیروی کار حرفه‌ای در فناوری اطلاعات و ارتباطات است که تلاش‌های در حال ظهور برای نفوذ فناوری اطلاعات و ارتباطات را به سطح بعدی یعنی پایداری می‌رساند. در این مسیر نگاه جامع و چند بعدی به سررشته تصمیمات کلان توسط دولت‌ها میسر می‌گردد لذا در عمل ابتدا دولت باید مولفه‌های حکمرانی خود را با کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات به روزرسانی و اغنا کند تا شهروندان را نیز به کاربری این مهم ترغیب نماید. در سال‌های اخیر ظهور فناوری اطلاعات و ارتباطات و تغییر و تحولات ناشی از کاربرد آن به عنوان مهمترین عامل در توسعه کشورها و یکی از اساسی‌ترین زیرساخت‌های پیشرفت جوامع و ابزار جدی رقابت در عرصه‌های مختلف محسوب می‌شود (دقتی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱). بر این اساس رشد سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات جنبه‌های گوناگون زندگی، کسب و کار و حکومت داری را متحول کرده است. در واقع کاربست فناوری اطلاعات در بخش دولتی با هدف استقرار دولت الکترونیک شیوه نوینی در ارائه خدمات عمومی است که از دهه پایانی قرن بیستم در دستور کار مدیریت دولتی قرار گرفته است و هدف دولت‌ها از کاربرد آن پاسخ به انتظارات در حال تغییر شهروندان است (صرافی‌زاده و مختاری، ۱۳۸۸: ۸۱). بنابراین عصر دیجیتالی فرصتی برای ارتباط بهتر مقامات دولتی، شهروندان و کسب و کارها فراهم کرده است که لازمه آن طراحی سیاست‌ها، عملکردها و ارائه نتایج حاصل از این عملکردها از سوی دولت‌ها است (هانیش و همکاران، ۲۰۲۳: ۱۱۳). از این رو، حکمرانی در عصر دیجیتال آغاز مرحله جدیدی از حیات روابط بین دولت و شهروندان است که توانسته جایگاه خود را به خوبی در میان برنامه اصلاحات مدیریت بخش عمومی و اصلاح نظام اداری باز نماید. به طوری که در این دوره با توجه به ظهور بیماری کووید ۱۹، اهمیت فضای مجازی به صورت مضاعف آشکار شده و تقویت دولت الکترونیک در سطح ملی را می‌طلبد (متفکر و باقری، ۱۴۰۰: ۶۶). اگر چه از طریق استقرار کافی فناوری اطلاعات، سازمان‌ها می‌توانند به طور مؤثر نیازهای

¹ . Westerman et al

² . Hanisch et al

آموزشی خود را برآورده کنند، با این حال، برای ادغام موفقیت آمیز فناوری اطلاعات، کارکنانی که از سیستم استفاده خواهند کرد باید نسبت به آن تمایل مثبت داشته باشند (الکلی، ۲۰۱۷: ۴۷). در حال حاضر، دولت‌ها به دنبال استفاده از داده‌ها و فناوری‌های دیجیتالی هستند تا شکل‌های جدیدی از حکمرانی نوآورانه و مشارکتی و چابک را ارائه کنند. در این زمینه، مواردی همانند دولت دیجیتالی مطرح است که برای تسهیل و تسریع در فرایندهای دولتی و ارائه خدمات بهینه به شهروندان ارائه می‌گردد. دولت دیجیتالی به استفاده از فناوری‌های دیجیتالی، به منزله بخشی جدایی ناپذیر از استراتژی‌های نوسازی دولتها برای ایجاد ارزش عمومی اشاره دارد که به حفظ و نگهداری اطلاعات افراد و سازمان‌ها می‌پردازد (خدادادی و عباسپور، ۱۴۰۱: ۶۲). این سیستم متکی بر یک اکوسیستم دیجیتالی متشکل از بازیگران دولتی، سازمان‌های غیردولتی، مشاغل، انجمن‌های شهروندان و افراد بوده و از تولید و دسترسی به داده‌ها، خدمات و محتوا از طریق تعامل با دولت پشتیبانی می‌کند. دولت دیجیتالی مستلزم دیجیتال سازی کامل بخش عمومی است که یکپارچگی موردنیاز برای بهبود ارائه خدمات به شهروندان و مشاغل را فراهم می‌کند. در واقع امروزه شهروندان انتظار دارند که ارائه خدمات به آن‌ها با سرعت، چابکی، انعطاف‌پذیری و حداقل هزینه انجام گیرد (هانیش و همکاران، ۲۰۲۳: ۱۱۳). در نتیجه، این امر بسیار حائز اهمیت است که دولت توانایی ارائه خدمات بهتر در کمترین زمان به شهروندان در هر منطقه جغرافیایی را داشته باشد. با توجه به اهمیت مبحث مذکور، انجام مطالعات مورد نیاز در این حوزه در کشور در راستای انجام برنامه‌ریزی‌های آتی ضروری است. هرچند مطالعاتی در زمینه دولت دیجیتال در داخل کشور صورت گرفته، اما تا به حال استقرار حکمرانی دیجیتال در بخش دولتی ایران پرداخته نشده است. از این رو این پژوهش به دنبال آن است که با شناسایی شاخص‌های حکمرانی دیجیتال و ارائه مدل جامع در بخش عمومی به پیاده‌سازی آن و تحقق دولت دیجیتال کمک کند.

پیشینه نظری پژوهش

حکمرانی فرآیندی است که از آن طریق جوامع یا سازمانها تصمیمات مهم خود را اتخاذ و مشخص می‌کنند چه کسانی در این فرایند درگیر شوند و چگونه وظیفه خود را به انجام برسانند. در تعریفی دقیق‌تر می‌توان گفت، سیستم حکمرانی، چارچوبی است مشتمل بر معیارها و استانداردها، رویه‌ها و اصول حکومت‌داری که دولتها از طریق آن امور عمومی را به انجام می‌رسانند و منابع عمومی را اداره می‌کنند. حکمرانی به معنای استفاده از قدرت در محدودهای خاص برای حفظ و تامین نیازهای عمومی است و هدف آن راهنمایی، هدایت و تنظیم‌کننده فعالیت شهروندان و روابط میان آن‌ها از طریق قدرت نظام‌های مختلف در راستای به حداکثر رساندن منافع عمومی است. از لحاظ علوم سیاسی، حکمرانی به فرایند مدیریت سیاسی اشاره دارد. این فرایند شامل مبانی هنجاری قدرتی سیاسی، رویکرد برخورد با امور سیاسی و

^۱. Alkali

مدیریت منابع عمومی است و به طور خاص بر نقش اقتدار سیاسی در حفظ نظم اجتماعی و قدرت اداری تمرکز دارد (دقتی و یعقوبی، ۳۷:۱۴۰۲). یکی از اشکال حکمرانی، حکمرانی دیجیتال است. اصطلاحات دولت دیجیتال و حکمرانی دیجیتال اغلب به جای یکدیگر به کار می‌روند. با این حال، حکمرانی دیجیتال تأکید بیشتری بر مشارکت عمومی و نقش شهروندان دارد (گائو و لی، ۶۲۷:۲۰۱۷). حکمرانی دیجیتال با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در عملیات‌های دولتی، با هدف بهبود ارائه خدمات عمومی به شهروندان، سازمان‌ها و سایر کاربران خدمات دولتی شناخته می‌شود (تویزینیا و اندرسون، ۱۶۷:۲۰۱۹). در الگوهای غربی حکمرانی دیجیتال، دولت الکترونیک تضمین می‌کند که اطلاعات و خدمات از طریق اینترنت یا سایر روش‌های دیجیتال به صورت الکترونیکی توزیع شوند (ساندبرگ، ۲۲:۲۰۱۹). در واقع حکمرانی دیجیتال را می‌توان در دو بُعد اصلی درک کرد: (۱) تعامل میان دولت، شهروندان و شرکت‌ها و (۲) عملیات داخلی دولت. این مفهوم شامل به‌کارگیری ابزارهای الکترونیکی برای ساده‌سازی و ارتقای حکمرانی در زمینه‌های سیاسی، اداری و تجاری است (چوی و چندلر، ۱۰۱:۲۰۲۰). در مجموع تعاریف مختلفی از حکمرانی دیجیتال وجود دارد و در میان محققین و متخصصین فهم مختلفی از این موضوع وجود دارد. اولین دلیل برای این مسئله ماهیت چند عاملی بودن حکمرانی دیجیتال است. حکمرانی دیجیتال، واژه‌ای است که بیانگر تغییر الگوی نقش دولت و حکومت‌ها است که زمینه را برای مشارکت یکسان و برابر تمام شهروندان در فرآیند تصمیم‌گیری فراهم کرده و بیانگر این واقعیت است که حکمرانی متعلق به مردم است و توسط مردم شکل می‌گیرد، بنابراین دولت‌ها در سراسر جهان در حال سرمایه‌گذاری فزاینده در ارائه اطلاعات و خدمات به شهروندان بر اساس حکمرانی دیجیتال هستند. حکمرانی دیجیتال در قلب دو تغییر عمده جهانی شامل انقلاب اطلاعاتی و انقلاب حکمرانی جای دارد. هر دوی این تغییرات در حال دگرگون ساختن جهت حرکت جامعه و روش حکومت بر آن هستند و طبق تعریف یوسنکو حکمرانی دیجیتال به معنای استفاده بخش عمومی از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات با هدف گسترش شهروندان به مشارکت در فرآیند تصمیم‌گیری به منظور گسترش مردم‌سالاری، تسهیم اطلاعات و ایجاد دولت پاسخگو، شفاف و اثربخش است. حکمرانی دیجیتال شامل سبک‌های جدید رهبری، سازمان‌دهی و روش‌های جدید بحث و تصمیم‌گیری پیرامون سیاست و سرمایه‌گذاری، شنیدن خواسته‌های شهروندان و عرضه اطلاعات و خدمات است (ناظمی و همکاران، ۵۵۶:۱۳۹۷).

سطوح حکمرانی دیجیتال

فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات ساختار حکمرانی دیجیتال را با ایجاد سه سطح از تعامل میان شهروندان و دستگاه‌های اجرایی شکل داده‌اند. این سطوح عبارت‌اند از: (۱) ارائه یک‌طرفه اطلاعات از

¹. Gau & lee

². Twizeyimana & Andersson

³. Sundberg,

⁴. Choi & Chandler

طریق پورتال‌ها، (۲) تعامل نظیر تکمیل و ارسال فرم‌ها به صورت آنلاین و (۳) ارائه خدمات مشاوره‌ای یا توصیه‌ای از طریق اینترنت (کوپولوپو و همکاران، ۲۰۲۰:۳۱۳). این مراحل به عنوان فاز اولیه حکمرانی دیجیتال شناخته می‌شوند که اغلب با عنوان «جایگزینی» توصیف می‌شود؛ به این معنا که خدمات سنتی کاغذی یا حضوری به شکل دیجیتالی ارائه می‌شوند، بدون آنکه فرآیند اصلی تولید خدمات تغییر یابد (ماکوسکی و کاجیکاوا، ۲۰۲۱:۱۲۰).

الگوهای حکمرانی دیجیتال

تعداد معدودی از الگوهای نظری پایه‌ای برای هدایت تحقق مفهوم حکمرانی دیجیتال ارائه شده‌اند. در این الگوها، نوآوری‌های اصلی نسبتاً ثابت باقی مانده و بر دو ویژگی کلیدی دسترسی برابر به اطلاعات برای تمامی کاربران متصل به شبکه دیجیتال و تمرکززدایی از اطلاعات از طریق بستر دیجیتال تاکید دارند (ورتز و همکاران، ۲۰۱۹:۵۶۶). یکی از مدل‌های ارائه شده در حکمرانی دیجیتال طراحی مبتنی بر توزیع اطلاعات^۴ است. این مدل در حکمرانی دیجیتال به توزیع گسترده‌تر محتوای مرتبط با حکمرانی از طریق فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات می‌پردازد. هدف این مدل، افزایش آگاهی شهروندان از فرایندهای دموکراتیک و خدمات دولتی موجود است (لی، ۲۰۱۹:۲۰۸). این رویکرد به افراد امکان می‌دهد نظر خود را درباره کیفیت و در دسترس بودن خدمات ارائه شده توسط دولت و نهادهای آن بیان کنند (ورتز و همکاران، ۲۰۱۹:۵۶۶). مدل تحلیل تطبیقی^۵ با مقایسه نمونه‌هایی از حکمرانی ضعیف و حکمرانی مؤثر، به دنبال انگیزه‌بخشی به شهروندان و شناسایی عوامل و دلایل بروز مشکلات است تا از این طریق به بهبود وضعیت حکمرانی کمک کند (بری و همکاران، ۲۰۱۹:۲۴۱). این مدل بر پایه بهره‌گیری گسترده از فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات و ابزارهای رسانه‌های اجتماعی برای تحلیل مجموعه داده‌هایی از بخش‌های عمومی و خصوصی با اطلاعات مشابه بنا شده است. در این رویکرد، «بهترین رویه‌ها» در حوزه‌های مختلف حکمرانی به طور مستمر گردآوری شده و برای ارزیابی سایر شیوه‌های حکمرانی به کار گرفته می‌شوند (چانگ، ۲۰۱۸:۵۰۵). نتایج حاصل برای ترویج اصلاحات اثربخش یا شکل‌دهی به افکار عمومی نسبت به رویه‌های حکمرانی موجود مورد استفاده قرار می‌گیرند. این مقایسه‌ها ممکن است در طول زمان برای ارائه تصویری کلی از وضعیت گذشته و حال یا میان دو وضعیت مشابه برای اثربخش‌تر کردن مداخلات انجام شوند. مدل جریان بحرانی^۶ بر انتقال اطلاعات حساس و با ارزش تمرکز دارد. این اطلاعات به طور پیش فرض نباید به مخاطبان هدف از طریق فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و منابع

^۱ . Capolupo et al

^۲ . Makowski & Kajikawa

^۳ Wirtz et al

^۴ . Information Distribution-Based Design

^۵ . Lee

^۶ . Comparative Analysis Model

^۷ . Beeri et al

^۸ . Chang

^۹ . Critical Flow Model

دیگر افشا شود و ممکن است به شیوه‌های حکمرانی ضعیف منجر شود. مخاطبان هدف می‌توانند شامل رسانه‌ها، طرف‌های ذی‌ربط، احزاب مخالف، قوه قضائیه، محققان مستقل یا عموم مردم باشند (ژو و همکاران، ۲۰۲۱: ۱۱۰). مدل پشتیبانی الکترونیک^۲ و مدل بسیج و لابی‌گری نیز به جامعه مدنی جهانی در فرآیندهای تصمیم‌گیری جهانی کمک کرده است. این مدل یکی از مدل‌های رایج در حکمرانی دیجیتال است (پوپولا و همکاران، ۲۰۲۰: ۳۶۷). این مدل بر ایجاد یک جریان اطلاعاتی برنامه‌ریزی شده و هدایت شده تمرکز دارد تا متحدان مجازی قوی برای تکمیل فعالیت‌های دنیای واقعی ایجاد کند. مدل تحویل خدمات تعاملی است که ترکیبی از سایر اشکال حکمرانی دیجیتال را نمایان می‌کند و مشارکت فردی و خود خدماتی را در فرآیندهای مدیریتی باز می‌کند (لیندرز و همکاران، ۲۰۱۸: ۶۸). طبق این مدل، خدمات مختلفی که توسط دولت ارائه می‌شود، به‌طور تعاملی و به‌طور مستقیم برای شهروندان در دسترس است. این کار از طریق ایجاد یک کانال بین دولت و مصرف‌کننده در حکمرانی تعاملی (در جنبه‌های مختلف مدیریت، از جمله انتخابات دولتی (آراء الکترونیکی)، تصمیم‌گیری در مسائل خاص (مانند طرح‌های بهداشتی)، ارائه خدمات دولتی فردی، اندازه‌گیری وضعیت عمومی و نظر مردم، و ارائه مشاوره یا خدمات مدیریت خاص برای جوامع خاص انجام می‌شود. تحقیقات در مورد کیفیت حکمرانی دیجیتال در سال‌های اخیر بسیار زیاد انجام گرفته است که هر کدام بخشی از مشکلات، چالش‌ها و آسیب‌های حکمرانی دیجیتال را پوشش می‌دهند. لی و تریما^۵ (۲۰۲۱)، در تحقیق خود، نوآوری همگرایانه در عصر دیجیتال و در بحران همه‌گیری کووید ۱۹ را بررسی کردند که این مطالعه به ادبیات نوآوری و مدیرانی که دارای بینش جدیدی در مورد استراتژی‌های نوآوری پایدار برای عملکرد سازمانی و فراتر از آن هستند، کمک می‌کند. وایو و همکاران نیز در سال ۲۰۲۱، نقش نوآوری دیجیتال در سیستم‌های مدیریت دانش را بررسی کردند که این تحقیق به ادبیات موجود در تحلیل موضوع سیستم‌های مدیریت دانش با در نظر گرفتن آن از دیدگاه فرآیندهای نوآوری دیجیتال و با اشاره به لزوم پیاده‌سازی، خلق دانش جدید و به اشتراک گذاشتن اقداماتی که از رشد جهانی و فراگیر پشتیبانی می‌کند، کمک می‌کند. تحول دیجیتال در حسابرسی خارجی و تأثیر آن بر حاکمیت شرکتی توسط مانیتا در سال ۲۰۲۰ بررسی شد که نتیجه این مقاله نشان می‌دهد که فن‌آوری دیجیتال در پنج سطح کلیدی شرکت‌های حسابرسی به ویژه نقش حسابرسی به عنوان یک مکانیسم حاکمیتی تأثیر می‌گذارد.

^۱ . Xu et al

^۲ . Electronic Support Model

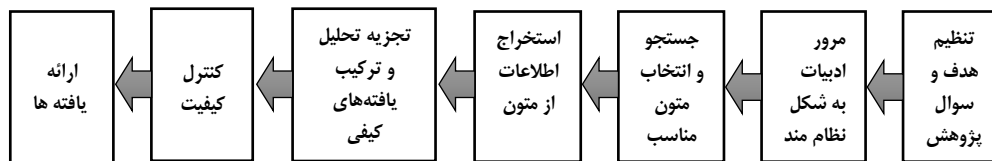
^۳ . Popoola et al

^۴ . Linders et al

^۵ . Lee & Trimi

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش در مرحله اول برای بررسی پژوهش‌های گذشته و تفسیر آن‌ها از روش فراترکیب استفاده شده است. فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته‌های استخراج شده از مطالعه‌های کیفی دیگر را با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می‌کند و با فراهم کردن نگرشی نظام‌مند برای پژوهشگران و محققان از طریق تلفیق پژوهش‌های کیفی مختلف به کشف موضوع ها و استعاره‌های نوین می‌پردازد، دانش جاری را ارتقاء می‌دهد و نگرشی جامع نسبت به مسائل ایجاد می‌کند (صالحی و همکاران، ۱۴۰۲: ۷۱). لازم به ذکر است رایج‌ترین الگوهای مورد استفاده برای روش فراترکیب الگوی سه مرحله‌ای نوبلت و هیر^۱ (۱۹۸۸)، الگوی شش مرحله‌ای والش و داون^۲ (۲۰۰۵) و الگوی هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو^۳ (۲۰۰۷) هستند که در پژوهش حاضر از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) استفاده شد.

شکل ۱: گام های روش فراترکیب (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷).

یافته های پژوهش

در بسیاری از موضوعات می توان مطالعات کیفی متعددی را یافت که پدیده مشترکی را مورد بررسی قرار داده‌اند. تعدد مطالعات کیفی در مورد یک پدیده واحد این امکان را فراهم آورده تا با سنتز این مطالعات امکان ایجاد تفسیری جدید حاصل گردد. روش فراترکیب از روش‌های نوظهور در مطالعات کیفی است که استفاده از آن در تحقیقات رو به افزایش است؛ در این قسمت به بررسی نتایج گام‌ها و اجرای روش فراترکیب پرداخته شده است.

گام اول: طرح سؤال پژوهش

گام اول انجام فراترکیب، تنظیم سؤال پژوهش است. در جدول ۱ سوالات پژوهش به همراه پارامترها بیان شده است.

¹ . Noblet & Hair

² . walsh & down

³ . Sandlowski & Barroso

جدول ۱- سوالات و پارامترهای پژوهش

پارامترها	پرسش های پژوهش
چه چیزی (what) جامعه مورد مطالعه (who) محدودیت زمانی (when) چگونگی روش (How)	مولفه ها و شاخص های حکمرانی دیجیتال در سازمان های دولتی ایران کدام اند؟ جامعه مورد مطالعه برای دستیابی به این عوامل چیست؟ عوامل اثرگذار مربوط به چه دوره ی زمانی جستجو شده اند؟ چه روشی برای فراهم کردن اطلاعات استفاده شده است؟

گام دوم: مرور سیستماتیک ادبیات پژوهش

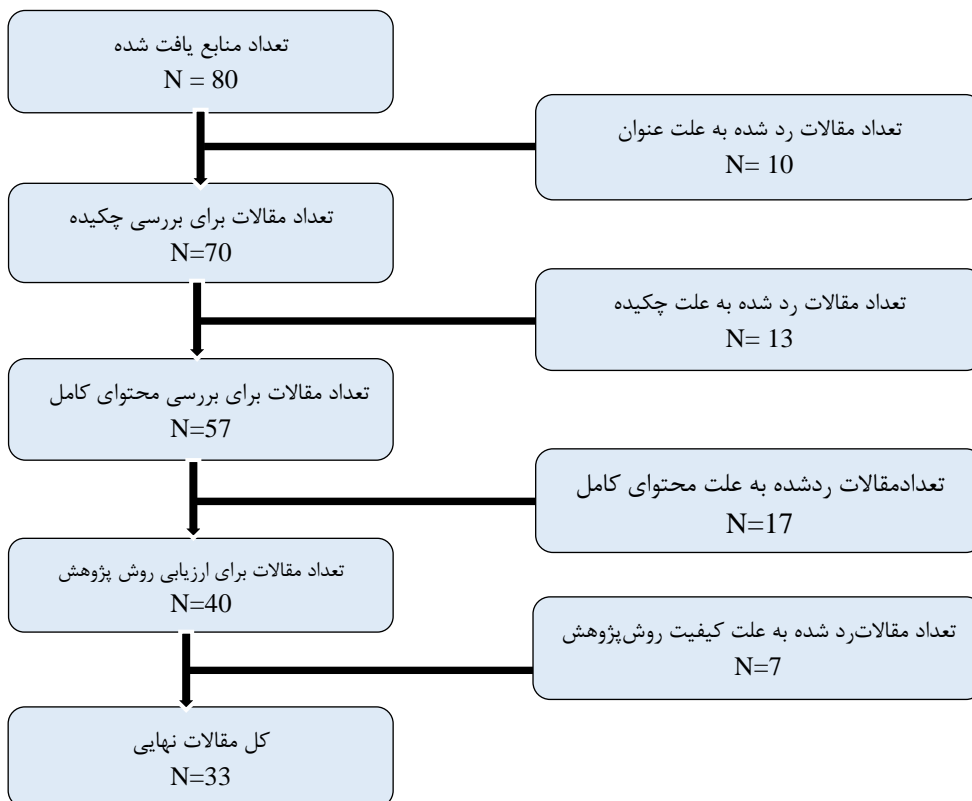
در این پژوهش پایگاه های اطلاعاتی داخلی و خارجی با تمرکز بر مقالات مرتبط با حکمرانی دیجیتال بین سال های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵ بررسی شده است؛ زیرا حکمرانی دیجیتال رویکردی نوین در حوزه حکمرانی به حساب می آید. از یک متخصص مدیریت برای چگونگی جستجوی اطلاعات استفاده شد. برای جستجوی مقالات واژگان کلیدی متنوعی از جمله: حکمرانی، حکمرانی دیجیتال، دولت الکترونیک، فناوری اطلاعات و ... مورد استفاده قرار گرفت. در نتیجه جستجو و بررسی پایگاه های اطلاعاتی مختلف با استفاده از واژگان کلیدی مرتبط با موضوع پژوهش در نهایت ۸۰ مقاله یافت شد. در جدول ۲، فراوانی مقالات شناسایی شده مرتبط با موضوع پژوهش در هر یک از پایگاه های اطلاعاتی نشان داده شده است.

جدول ۲: پایگاه های اطلاعاتی و مقالات شناسایی شده

ردیف	پایگاه اطلاعاتی	فراوانی مقالات شناسایی شده	بازه زمانی
۱	نورمگز	۴	۲۰۲۰-۲۰۲۵
۲	مگ ایران	۸	۲۰۲۰-۲۰۲۵
۳	پرتال جامع علوم انسانی	۶	۲۰۲۰-۲۰۲۵
۴	Springer	۱۵	۲۰۲۰-۲۰۲۵
۵	Emerald	۱۸	۲۰۲۰-۲۰۲۵
۶	Science Direct	۲۰	۲۰۲۰-۲۰۲۵
۷	Scopus	۹	۲۰۲۰-۲۰۲۵

گام سوم: جستجو و بررسی مقالات مرتبط

به منظور انتخاب مقالات مناسب مجموع مقالات بر اساس پارامترهایی نظیر عنوان، چکیده، محتوا، دسترسی و کیفیت روش پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند و مقالاتی که با هدف و سوالات تحقیق همخوانی نداشت حذف شدند. در نهایت ۳۳ مقاله که از سطح کیفی مناسبی برخوردار بودند، باقی ماندند که به منظور استخراج مؤلفه های حکمرانی دیجیتال به تفصیل بررسی شدند. شکل ۲ الگوریتم انتخاب مقاله های نهایی مورد بررسی در پژوهش را نشان می دهد.

شکل ۲. الگوریتم انتخاب مقاله های نهایی

گام چهارم: استخراج اطلاعات مقالات

در این مرحله مقالات براساس مرجع مربوط به هر مقاله، شامل نام و نام خانوادگی هر نویسنده به همراه سال انتشار مقاله طبقه بندی گردید. لازم به ذکر است در این مرحله با توجه به اهداف و عنوان پژوهش کدهایی که از اهمیت چندانی در پژوهش های سابق برخوردار نبودند حذف شده و همچنین بدلیل قرابت معنایی برخی از کدها و تنها تفاوت در لفظ آنها ادغام و به صورت مشترک آورده شدند. کدها در جدول ۳، آورده شده است.

جدول ۳. کدها و برخی منابع استنادی مربوطه

منابع	مفاهیم	ردیف
Anders, 2012-Parycek & Scholl, 2017-Alawadhi & Scholl, 2013	اطلاع رسانی از طریق وبسایت ها	۱
Wimmer & Parycek, 2011)-(Heeks, 2006)-(OECD, 2014)-(Almeida & Almeida, 2014)-(Gable & Pervan, 2008)-(Kim & Lee, 2011)-(Bertot, Jaeger, & Grimes, 2010)-(Gil-Garcia & Pardo, 2009)	به روز رسانی خودکار پورتال های دولتی	۲
Janssen & Zuiderwijk, 2014-Shadbolt, Berners-Lee, & Hall, 2012-Jung & Lee, 2017-Open Data Barometer, 2018-(Davies, 2010-Bertot, Jaeger, & Grimes, 2010-Cox, 2014-Harrison & Andresen, 2015	داده باز	۳
Bertot, Jaeger, & Grimes, 2010-Parycek & Scholl, 2012	دریافت بازخورد شهروندان	۴
Linders & Wilkins, 2023-Alcaide & García-Sánchez, 2022-Alizadeh & Farzin, 2021	مشارکت شهروندان در نظرسنجی ها	۵
Smith & Jones, 2020-Turner & Johnson, 2021	مشارکت شهروندان در بحث های عمومی آنلاین	۶
Jung, 2020-Santos & Kuhlmann, 2021-Schuppert & Krause, 2020-Kettunen & Rontu, 2022	سیاست گذاری مشارکتی	۷
De Lange & De Waal, 2020-Smith & Morris, 2021)(Kallio & Salminen, 2020	مشارکت در تدوین قوانین	۸
Dawes & Pardo, 2021)-(Kim & Park, 2021)	میزان در دسترس بودن آنلاین خدمات کلیدی دولت	۹
Lee & Choi, 2021-Bannister & Connolly, 2020-Ubaldi, 2020	پیگیری پرونده های شخصی به صورت آنلاین	۱۰
Eom & Choi, 2020-Aoki & Sato, 2021-Weerakkody & El-Haddadeh, 2020	درخواست خدمات از طریق وبسایت	۱۱
Scholl & Aichholzer, 2020-Linders & Heuvel, 2021-Ameen & Ahmad, 2020	دسترسی خدمات آنلاین برای اقشار مختلف	۱۲
Kumar & Sharma, 2020-Goh & Lee, 2021-Sharma & Chhabra, 2020	وجود امضای دیجیتال	۱۳
Alhassan & Rimmer, 2020-Khatr & Vohra, 2021	بهره گیری از اسناد الکترونیکی	۱۴
Zohar & Reilly, 2020-Johnson & Smith, 2021-Gupta & Yadav, 2021	حفظ حریم خصوصی داده ها	۱۵
Wang & Li, 2020-Chen & Zhao, 2021-Yang & Wang, 2021	میزان اطمینان در کاربران	۱۶
Lee & Kim, 2020-Kettunen & Kallio, 2021	دیجیتالی سازی فرآیندهای اداری	۱۷
Mergel, 2020-Janssen & Estevez, 2021-West, 2021	دیجیتالی سازی خدمات عمومی	۱۸
Arman & Temiz, 2020-Kettunen & Kallio, 2021-Trivedi & Patel, 2020	اتوماسیون سازی فرآیندهای داخلی	۱۹
Ojo & Adebayo, 2020-Janssen & Wimmer, 2021	تبادل داده بین سازمان های دولتی	۲۰
OECD, 2019-Heeks, 2020-Janowski, 2015-World Bank, 2021	توجه به ICT در سند چشم انداز ملی	۲۱
Yazdani & Lotfi, 2019	توجه به ICT در سیاست ها و برنامه های دولتی	۲۲
OECD, 2019-World Economic Forum, 2021-European Commission, 2020	نظارت عالی بر پیاده سازی فناوری های نوین.	۲۳
European Commission, 2021-OECD, 2020-World Bank, 2021	میزان حمایت مالی در پیاده سازی فناوری های نوین	۲۴

گام پنجم: تجزیه و تحلیل یافته‌های کیفی

در این پژوهش ابتدا برای تمامی عوامل استخراج شده کدی در نظر گرفته شده است سپس با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، هر کدام در یک مفهوم مشابه دسته‌بندی و به این ترتیب مفاهیم پژوهش مشخص گردید.

جدول ۴. مولفه ها و کدهای پژوهش

کد	مولفه
اطلاع رسانی از طریق وبسایت ها به روز رسانی خودکار پورتال های دولتی داده باز	اطلاع رسانی الکترونیکی
دریافت بازخورد مشارکت در نظرسنجی ها مشارکت در بحث های عمومی آنلاین سیاست گذاری مشارکتی مشارکت در تدوین قوانین	مشارکت الکترونیکی
میزان در دسترس بودن آنلاین خدمات کلیدی دولت پیگیری پرونده های شخصی به صورت آنلاین درخواست خدمات از طریق وبسایت دسترسی خدمات آنلاین برای اقشار مختلف	خدمات آنلاین
وجود امضای دیجیتال بهره گیری از اسناد الکترونیکی حفظ حریم خصوصی داده میزان اطمینان در کاربران ها	چارچوب قانونی
دیجیتالی سازی فرآیندهای اداری دیجیتالی سازی خدمات عمومی اتوماسیون سازی فرآیندهای داخلی تبادل داده بین سازمان های دولتی	بهره گیری دولت از ICT
توجه به ICT در سند چشم انداز ملی توجه به ICT در سیاست ها و برنامه های دولتی نظارت عالی بر پیاده سازی فناوری های نوین میزان حمایت مالی در پیاده سازی فناوری های نوین	ICT و چشم انداز دولت

گام ششم: کنترل کیفیت

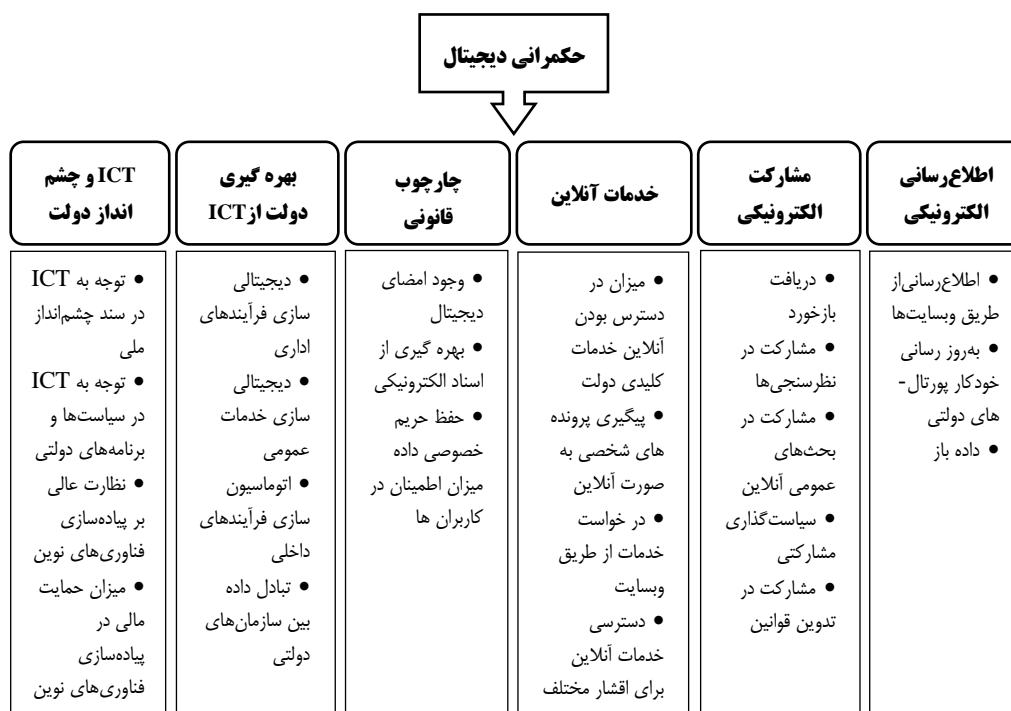
به منظور کنترل کدهای استخراجی زمانی که دو رتبه دهنده، پاسخگویان را رتبه بندی می کنند، برای ارزیابی میزان توافق بین این دو رتبه دهنده از شاخص کاپای کوهن استفاده می شود. شاخص کاپا برای متغیرهایی استفاده می شود که سطح سنجش آنها یکی باشد و همچنین تعداد طبقات آنها با یکدیگر برابر باشد. شاخص کاپا بین صفر و یک نوسان دارد و هر چه مقدار سنجه به عدد یک نزدیک تر باشد نشان

می‌دهد که توافق بین رتبه دهندگان وجود دارد، اما زمانی که شاخص کاپا به عدد صفر نزدیکتر باشد توافق کمتر بین دو رتبه دهنده وجود دارد (محقر و همکاران، ۱۳۹۲). با استفاده از نرم‌افزار SPSS عدد معناداری ۰/۰۰۰ و مقدار شاخص ۰/۷۴۷ محاسبه شد، با توجه به کوچک‌تر بودن عدد معناداری از ۰/۰۵ فرض استقلال کدهای استخراجی رد می‌شود. پس می‌توان ادعا کرد که استخراج کدها پایایی مناسبی داشته است.

کاپای مورد توافق	مقدار	انحراف استاندارد	عدد معناداری
	۰,۷۴۷	۰,۰۵۵	۰,۰۰۰

گام هفتم: ارائه یافته‌ها

در این مرحله ۳۳ مقاله انتخاب شده از سوی پژوهشگر مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت و اطلاعات مورد نیاز بر اساس هدف این پژوهش شناسایی شد. ترکیب یافته‌ها در ۶ مولفه و ۲۴ شاخص ارائه شد (شکل ۳).

شکل ۳. مدل پژوهش (یافته‌های پژوهش)

بحث و نتیجه گیری

محیط کار دیجیتال به عنوان دارایی مهم یک سازمان و جامعه قلمداد می شود که در بهره‌وری و بهبود عملکرد بسیار تاثیرگذار است. برای سازمان‌های متعددی در سرتاسر دنیا، روند تحول دیجیتال در بهبود عملکرد نیروی کاری، تحول استعدادها، توسعه سرمایه انسانی، بهبود و بازبینی مهارت‌های لازم منطبق با تغییر و تحولات صورت گرفته و نتایج سازمانی در قالب با سایرین بسیار تاثیرگذار بوده است. به همین دلیل بررسی مفهوم محیط کار دیجیتال و اتخاذ استراتژی‌های لازم برای بهره‌گیری از آن برای سازمان‌های امروزی بسیار مهم و لازم توجه است. تغییرات فعالیت‌های کاری که در نتیجه دیجیتالی شدن پدید آمده را باید در زمینه‌های انسانی و مهندسی صنعتی بررسی و تحلیل کرد و از این فرصت برای ایجاد محیط‌های کاری بهره‌ور و سالم استفاده نمود. ظهور شبکه‌های دیجیتال، سیستم‌های پشتیبان فناورانه و ابزارهای جدید در محیط کار موجب بروز تغییراتی در دنیای کاری افراد شده است. در حال حاضر در عصر دیجیتال به سر می‌بریم. عصری که در آن فناوری‌هایی نظیر اینترنت اشیا، هوش مصنوعی و کلان داده و همچنین رایانش ابری، موبایل و شبکه‌های اجتماعی محرک نوآوری هستند. این فناوری‌ها فقط به منظور ارتباط، اشتراک گذاری و تحلیل داده یا اطلاعات از طریق اینترنت به کار نمی‌روند، بلکه قادر به متوازن کردن توسعه اقتصاد و همچنین حل مشکلات اجتماعی هستند. در چنین محیط‌های دیجیتالی، انتظارات و توقعات مردم و شهروندان از حاکمان دسترسی سریع و ساده به خدمات و داده و اطلاعات، مشارکت و پاسخگوئی بموقع و شفاف می‌باشد و لازمه آن بهبود شاخص‌های حکمرانی دیجیتال، برنامه‌ریزی و آینده‌نگری می‌باشد. به همین سبب، نظارت و هدایت اقدامات دیجیتال کشورها از اهمیت مضاعفی برخوردار شده است. حکمرانی دیجیتال، با تعیین وظایف افراد در پیشبرد اهداف تحول دیجیتال نقش مهمی در کنترل روند این تغییر اساسی در سازمان ایفا خواهد کرد. یک حاکم دیجیتال باید به مؤلفه‌های حکمرانی توجه ویژه داشته باشد. سهم اصلی این مقاله ساخت یک مدل مفهومی برای حکمرانی دیجیتال است. در این راستا، شاخص‌های موثر بر استقرار حکمرانی دیجیتال در ۶ مؤلفه (اطلاع رسانی الکترونیکی، مشارکت الکترونیکی، خدمات آنلاین، چارچوب قانونی، چشم انداز دولت و ICT و بهره‌گیری دولت از ICT) و ۲۴ شاخص دسته‌بندی شد. منظور از اطلاع رسانی الکترونیکی در این پژوهش توانایی دولت در ارائه اطلاعات عمومی به شهروندان از طریق ابزارهای دیجیتال می‌باشد که در سه شاخص اطلاع‌رسانی از طریق وبسایت‌ها، به روز رسانی خودکار پورتال‌های دولتی و داده باز قابل تبیین می‌باشد. مشارکت الکترونیکی به عنوان دومین مؤلفه شناسایی شده برای استقرار حکمرانی دیجیتال به میزان استفاده دولت‌ها از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) برای ارتقاء مشارکت شهروندان در فرایندهای حکمرانی اشاره داشته و با شاخص‌های دریافت بازخورد میزان مشارکت در نظرسنجی‌ها، مشارکت در بحث‌های عمومی آنلاین، سیاست‌گذاری مشارکتی، مشارکت در تدوین قوانین مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. مؤلفه خدمات آنلاین میزان توسعه و کیفیت خدمات عمومی ارائه‌شده از طریق بسترهای دیجیتال توسط دولت‌ها را ارزیابی می‌کند.

میزان در دسترس بودن آنلاین خدمات کلیدی دولت، پیگیری پرونده‌های شخصی به صورت آنلاین، در خواست خدمات از طریق وبسایت، دسترسی خدمات آنلاین برای اقشار مختلف از جمله شاخص‌های شناسایی شده این مولفه می باشد. مقوله چارچوب قانونی که به میزان آمادگی و چارچوب‌های قانونی کشورها برای بهره‌گیری مؤثر از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) اشاره داشته و با شاخص‌های وجود امضای دیجیتال، بهره‌گیری از اسناد الکترونیکی، حفظ حریم خصوصی داده، میزان اطمینان در کاربران قابل تبیین است. شاخص‌های دیجیتالی‌سازی فرآیندهای اداری، دیجیتالی‌سازی خدمات عمومی، اتوماسیون سازی فرآیندهای داخلی، تبادل داده بین سازمان‌های دولتی در مولفه بهره‌گیری دولت از ICT جای می‌گیرند. در نهایت ارزیابی میزان درک و اولویت‌دهی دولت‌ها به فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در چارچوب سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و تحول دیجیتال به عنوان آخرین مقوله شناسایی شده در نظر گرفته شد که با شاخص‌هایی نظیر توجه به ICT در سند چشم‌انداز ملی، توجه به ICT در سیاست‌ها و برنامه‌های دولتی، نظارت عالی بر پیاده‌سازی فناوری‌های نوین، میزان حمایت مالی در پیاده‌سازی فناوری‌های نوین مورد سنجش قرار می‌گیرد.

در مجموع و براساس یافته‌های این پژوهش به منظور استقرار حکمرانی دیجیتال بایستی به تمامی شاخص‌های موجود در مولفه‌های مربوطه توجه کرد و با استفاده از تجربیات و مطالعات گذشته می‌توان گفت چارچوب این پژوهش همانطور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، می‌تواند نقشه راه مناسبی برای استقرار حکمرانی دیجیتال در سازمان‌های دولتی باشد. نتایج این پژوهش با تحقیقاتی نظیر بیک زاد و جلیلی‌نژاد (۱۴۰۰) که داده باز را به عنوان یکی از شاخص‌های مهم در اصلاحات اداری بر مبنای حکمرانی دیجیتال دانسته‌اند؛ ابوالمعالی و همکاران (۱۳۹۹) که به احصاء مهم‌ترین عوامل استقرار حکومت باز اشاره داشته‌اند، هم خوانی دارد. در مجموع یافته‌های این پژوهش با هیچ یک از یافته‌ها و پژوهش‌های پیشین مغایرت ندارد و همسویی بین آن‌ها مشاهده می‌شود، اما وجوه افتراق در نوع رویکرد منتخب و نوع دسته بندی آن‌هاست، از طرفی تاکنون هیچ پژوهش مدل مفهومی به این جامعیت ارائه نکرده است. از این رو تصمیم بر آن شد که با یک دیدگاه کل‌نگر و جامع پیرامون حکمرانی دیجیتال و مطالعه گسترده‌ای که در این زمینه صورت گرفت الگوی مفهومی پژوهش ارائه شود. در پایان باید گفت خروجی یک مطالعه باید چراغ راهی برای پژوهش‌های بعد از خود شود، بنابراین با توجه به نتایج مهم پژوهش حاضر پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

۱- به تصمیم‌گیرندگان حوزه حکمرانی پیشنهاد می‌گردد، ضمن رفع موانع ساختاری موجود، برنامه‌ریزی‌های لازم را با الگوبرداری از حکمرانی خوب الکترونیک در کشورهای موفق در این زمینه و با توجه به شرایط بومی کشور، به منظور استقرار و توسعه حکمرانی خوب از طریق حکمرانی دیجیتال در دستور کار خود قرار دهند تا از این رهگذر با بهبود اثربخشی و کارایی سیستم حکمرانی از مزایایی همچون ایجاد اعتماد، افزایش

مسئولیت پذیری و مشروعیت دولت، کاهش فساد، افزایش درآمدهای پایدار دولت و کاهش هزینه‌ها و زمان ارائه خدمات و اطلاعات به شهروندان، بهره مند گردند.

۲- به مدیران بخش دولتی، خصوصی و مدنی پیشنهاد می‌شود، اجرای دقیق برنامه‌های تحول را مورد ارزیابی قرار داده و از این طریق زمینه بهبود روند توسعه حکمرانی دیجیتال را در کشور فراهم کنند.

۳- به پژوهشگران و محققان علاقه مند به تحقیق در زمینه مسائل مرتبط با حکمرانی دیجیتال پیشنهاد می‌شود، وضعیت بلوغ حکمرانی خوب الکترونیک را در کشور بررسی کرده و الگویی گام به گام را به منظور ارزشیابی فرایند استقرار و توسعه حکمرانی دیجیتال ارائه نمایند.

Reference:

1. Alkali, A. U., & Abu Mansor, N. N. (2017). Interactivity and trust as antecedents of e-training use intention in Nigeria: A structural equation modelling approach. *Behavioral Sciences (Basel, Switzerland)*, 7(3), 47.
2. Beeri, I., Uster, A., & Vigoda-Gadot, E. (2019). Does performance management relate to good governance? A study of its relationship with citizens' satisfaction with and trust in Israeli local government. *Public Performance & Management Review*, 42(2), 241-279.
3. Capolupo, N., Piscopo, G., & Annarumma, C. (2020). Value co-creation and co-production in the interaction between citizens and public administration: A systematic literature review. *Kybernetes*, 49(2), 313-331.
4. Chang, A. (2018). Analysis on corporate governance compliance standards in New Zealand—a qualitative study on disclosures using content analysis and interviews. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 26(4), 505-525.
5. Choi, T., & Chandler, S. M. (2020). Knowledge vacuum: An organizational learning dynamic of how e-government innovations fail. *Government Information Quarterly*, 37(1), 101416.
6. Deghati, A, and Yaghoubi, N. (2023). Identifying the Factors Influencing the Effective Implementation of Network Governance in the Country. *Governance and Development*, 3(2), 37–62.
7. Deghati, Adeleh, Yaghoubi, Noor Mohammad, Kamalian, Amin Reza, & Dehghani. (2021). Designing a model for establishing and developing good electronic governance using a meta-synthesis approach. *Management Research in Iran*, 24(2), 1-34.
8. Di Vaio, A., Palladino, R., Pezzi, A., & Kalisz, D. E. (2021). The role of digital innovation in knowledge management systems: A systematic literature review. *Journal of business research*, 123, 220-231.
9. Gao, X., & Lee, J. (2017). E-government services and social media adoption: Experience of small local governments in Nebraska state. *Government Information Quarterly*, 34(4), 627-634.
10. Hanisch, M., Goldsby, C. M., Fabian, N. E., & Oehmichen, J. (2023). Digital governance: A conceptual framework and research agenda. *Journal of Business Research*, 162, 113777.
11. Khodadadi, A, and Abbaspour, A. (2022). *Modeling Digital Governance in Virtual Organizations in the Public Sector: A Case Study of the Social Security Insurance Organization. Iranian Political Sociology*.
12. Lee, S. M., & Trimi, S. (2021). Convergence innovation in the digital age and in the COVID-19 pandemic crisis. *Journal of Business Research*, 123, 14-22.
13. Lee-Geiller, S., & Lee, T. D. (2019). Using government websites to enhance democratic E-governance: A conceptual model for evaluation. *Government Information Quarterly*, 36(2), 208-225.

14. Linders, D., Liao, C. Z. P., & Wang, C. M. (2018). Proactive e-Governance: Flipping the service delivery model from pull to push in Taiwan. *Government information quarterly*, 35(4), S68-S76.
15. Makowski, P. T., & Kajikawa, Y. (2021). Automation-driven innovation management? Toward innovation-automation-strategy cycle. *Technological Forecasting and Social The Role of E-Government in Facilitating the Implementation of New Public Management in the Islamic Republic of Iran and Proposing an Appropriate Model. Management Research*, (81). *Change*, 168, 120723.
16. Mohqer Ali, Jafarnejad Ahmad, Modarres Yazdi Mohammad, & Sadeghi Moghadam Mohammadreza. (2013). Presenting a comprehensive information coordination model for the automotive supply network using the meta-synthesis method.
17. Motefakker, H, and Bagheri, S (2021). Good Governance in the Digital Age. *In the Proceedings of the Second National Conference on Islamic Governance*.
18. Nazemi-Jenaei, F, and Rahmani, H. (2012). Identifying Digital Governance Indicators in Higher Education (Case Study: Islamic Azad University, Qazvin Branch). *Educational Technology*, 74(3), 556–556.
19. Nobari, Yaqoubi Hayq, & Seyyed Shahab al-Din. (2020). Content analysis of Imam Ali's (AS) letters to officials focusing on the principles of governance DOR: 20.1001. 1.23455705. 1399.8. 17.2. 4. *Islamic Policy Studies*, 8(17), 41-71.
20. Popoola, R. O., Matthew, E., & Fayomi, O. (2020). Cross-examining the effectiveness of e-advocacy as a tool for advancing women's rights in Nigeria. *International Journal of Electronic Governance*, 12(4), 367-386.
21. Saeed, A., & Roshan, T. (2010). *An analysis of the perception of governance quality in Iran*. *Cultural and Communication Studies*, 6(21), 167–[end page missing].
22. Salehi Nodez, A; Yaghoubi, N; and Kheikha, A. (2023). Designing a Community-Based Crisis Management Model Using the Meta-Synthesis Approach. *Iranian Journal of Public Administration Studies*, 4(2), 71–102.
23. Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research*. Springer Publishing Company.
24. Sundberg, L. (2019). Electronic government: Towards e-democracy or democracy at risk?. *Safety science*, 118, 22-32.
25. Twizeyimana, J. D., & Andersson, A. (2019). The public value of E-Government—A literature review. *Government information quarterly*, 36(2), 167-178.
26. Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). *Leading digital: Turning technology into business transformation*. Harvard Business Press.
27. Wirtz, B. W., Weyerer, J. C., & Rösch, M. (2019). Open government and citizen participation: an empirical analysis of citizen expectancy towards open government data. *International Review of Administrative Sciences*, 85(3), 566-586.
28. Xu, H., Badea, A. F., & Cheng, X. (2021). Analysis of two phase critical flow with a non-equilibrium model. *Nuclear Engineering and Design*, 372, 110998.